

Жорнокуй Юрій Михайлович

доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку

Національної академії правових наук України

ORCID 0000-0001-9669-6062

ЗЕЛЕНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО – ОДИН З ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Наукова робота присвячена дослідженню актуальних питань напрацювання концептуально-правових засад зеленого підприємництва в контексті інноваційного розвитку України, що дозволить мінімізувати споживання енергетичних ресурсів з огляду на їх значний дефіцит, що сприятиме формуванню здорового суспільства та стану природного середовища. Наведене зумовлює розробку плану заходів, що містили б розробку та впровадження зелених технологій (відновлюваних джерел енергії, управління відходами, зменшення вуглецевого забруднення тощо); застосування інноваційних методів енергозбереження та енергоефективних будівельних матеріалів (утеплювачів з високою теплопровідністю, систем енергозбереження тощо).

Ключові слова: зелене підприємництво, інвестиції, технології, захист прав, відповідальність.

Zhornokui Yurii

Doctor in Law, Professor, senior scientific employee of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of the

National Academy of Law Sciences of Ukraine

ORCID 0000-0001-9669-6062

GREEN ENTREPRENEURSHIP – ONE OF THE KEY ELEMENTS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE COUNTRY

The scientific work is devoted to the research of topical issues of developing conceptual and legal foundations of green entrepreneurship in the context of Ukraine's innovative development, which will minimize the consumption of energy resources given their significant shortage, and it will

contribute to the formation of a healthy society and natural environment. This research necessitates the development of an action plan that would include the development and implementation of green technologies (renewable energy sources, waste management, carbon pollution reduction, etc.); the application of innovative energy-saving methods and energy-efficient building materials (high thermal conductivity insulation, energy-saving systems, etc.).

Key words: green entrepreneurship, investments, technologies, protection of rights, responsibility.

Сьогодні у складних соціальних, економічних, політичних та екологічних умовах актуальними залишаються питання напрацювання нових моделей розвитку суспільства в цілому. У світовому масштабі однією з найбільших є проблема стабільного погіршення стану навколишнього середовища, що першочергово пов'язано з шкідливим виробничим підприємництвом. Проте країни у всьому світі не полишають основної мети – сталий розвиток, що має забезпечувати баланс між економічним зростанням, соціальною стабільністю та екологічною безпекою.

За період економічних перетворень у структурі промислового виробництва України різко зросла частка сировинно- та енергомістких галузей, що негативно впливає на якість навколишнього середовища. З огляду на це сьогодні досить важливим для нашої країни є створення таких умов функціонування національної економіки, які б дозволили зменшити рівень шкідливих викидів та обсягів використання невідновлювальних ресурсів, поліпшити екологічну ситуацію в країні, а відтак забезпечити стабільний рівень її економічного зростання. Таким кроком, на думку окремих фахівців, може стати впровадження практики економічного господарювання, спрямованої не лише на отримання прибутку, а й на мінімізацію шкідливого впливу на навколишнє природне середовище, використання енерго- і ресурсозберігаючих технологій та формування ринку екологічних товарів і послуг. У цьому аспекті мова йде про розвиток зеленого підприємництва – діяльності, яка ставить за мету отримання прибутку від продажу екологічних товарів та надання послуг, що передбачають застосування методів та технологій, які зводять до нуля використання

невідновлювальних природних ресурсів, а їх використання максимально сприяє створенню екологічних умов життя для споживачів, а також створює умови для напрацювання екологічної свідомості у суспільстві.

Недосконалість сучасного нормативного регулювання, слабка інтеграція екологічних інвестицій та інновацій, а також недостатнє стимулювання «зеленого» підприємництва вимагають суттєвих змін, спрямованих на розвиток сталої «зеленої» економіки. Ці завдання є не лише викликами для України, а й можливістю продемонструвати прогресивний підхід до вирішення екологічних проблем на основі найкращих міжнародних практик. У такому зрізі «екологізація» економіки та підприємницької діяльності передбачає формування нового екологічно орієнтованого мислення та зумовлює потребу у напрацювання нової екологічної політики держави.

Для більшості західних підприємців процес екологізації є добровільною, але в умовах конкуренції надзвичайно важливою справою, адже впровадження новітніх технологій завжди стимулювало економічні відносини. Така ж сама тенденція спостерігається і в Україні. Проте у нас ще додається мотивування підприємців до утворення окремого «зеленого» підприємництва. Серед низки вдалих прикладів – створення Міжнародної ліги підтримки екологічного підприємництва в Україні та розвиток малого і середнього бізнесу за програмою «Екологічний бізнес Харківщини» тощо. Метою згаданої програми є сприяння екологізації промислового виробництва й розвитку екологічного бізнесу Харківського регіону [1, с. 82–83].

Однак досі залишається невирішеним питання щодо створення окремого напрямку економічної діяльності, що на комерційній основі сприяв би втіленню у нашій країні концепції зеленої економіки – зеленого підприємництва, становленню ринку екологічних товарів і послуг, застосуванню екологічно чистих та енергоефективних технологій і методів виробництва. Саме економіка, основу якої становить інноваційний тип господарювання, дозволяє створювати більше можливостей для формування передових та енергоефективних систем виробництва, надання послуг та споживання, а також забезпечити кардинальне

поліпшення екологічної складової економічної безпеки як важливого фактора підтримання розвитку зеленого підприємництва у нашій країні. У зв'язку з чим постають виклики, пов'язані з проблемою розв'язання питань необхідності впровадження такого виду діяльності як зелене підприємництво в національну економіку України, проаналізувати його сучасний стан в нашій країні, визначити основні напрями його розвитку.

Існує ряд проблем, які можна розв'язати завдяки впровадженню зеленого підприємництва. В науковій літературі до них віднесено: 1) значну енергозалежність України від поставок органічного палива; 2) недосконалу систему утилізації відходів; 3) природомісткий тип виробництва, що призводить до зменшення запасів природних ресурсів та їх неефективного використання; 4) сировинну спрямованість експорту; 5) незбалансовану структуру ВВП, основну частку якого створюють галузі, що є потенційно екологічно небезпечними; 6) високий ступінь зношення основних засобів виробництва; 7) низький рівень екологічної безпеки [2, с. 34].

Зелене підприємництво – вид діяльності, що прагне звести до нуля негативний вплив на навколишнє середовище, при цьому маючи за мету прибутковість економічної діяльності. Можна стверджувати, що такий вид діяльності на пряму пов'язаний з організацією ведення підприємництва, метою якого є зменшення споживання матеріальних ресурсів і зниження негативного впливу діяльності на довкілля. У новітніх умовах кожен суб'єкт, який здійснює підприємницьку діяльність, має, крім потреби у фінансових, матеріальних та трудових ресурсів, розуміти механізми використання існуючих природних ресурсів та вміти їх ефективно використовувати.

Крім зменшення впливу на навколишнє середовище, зелене підприємництво має прагнути до корисності для територіальної громади та національної економіки в цілому, і, як результат, позитивно впливати на світову економіку завдяки своїм новим екологічним бізнес-рішенням. Сучасні підприємства як цілісні майнові комплекси, які, як і раніше, використовують викопне паливо та інші невідновлювальні ресурси, в кінцевому результаті

стануть старими і у будь-якому випадку мають перейти на використання відновлювальних джерел енергії. В цілому, зелене підприємництво є важливим, оскільки воно дозволяє товариствам підвищити імідж своєї діяльності, отримати конкурентні переваги і бути прикладом для інших суб'єктів підприємництва, їх контрагентів та споживачів у діях щодо зменшення власного негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Висновок. Впровадження зеленого підприємництва в Україні сприятиме вирішенню багатьох економічних та екологічних питань, що сприятиме ряду економічних переваг – створення нових робочих місць; збільшення надходжень до бюджету за рахунок зростання кількості підприємницьких товариств та обсягів їх виробництва; вихід на нові світові ринки збуту, де ще не сформувалися конкурентні відносини, тощо. До того ж розвиток зеленого підприємництва напряду стимулюватиме залученню іноземних інвестицій у національну економіку України.

У спектрі напрацювання екологічної політики нашої країни, концепція зеленого підприємництва становить один з основних елементів інноваційного розвитку у процесі поствоєнного відновлення зруйнованої чи пошкодженої інфраструктури. Напрацювання концептуально-правових засад зеленого підприємництва в контексті інноваційного розвитку України дозволить мінімізувати споживання енергетичних ресурсів з огляду на їх значний дефіцит, що сприятиме формуванню здорового суспільства та стану природного середовища. Наведене зумовлює розробку плану заходів, що містили б розробку та впровадження зелених технологій (наприклад, відновлюваних джерел енергії, управління відходами, зменшення вуглецевого забруднення тощо); застосування інноваційних методів енергозбереження та енергоефективних будівельних матеріалів (утеплювачів з високою теплопровідністю, систем енергозбереження тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Кривда О. В., Белова Д. С. Зелений бізнес – нова рушійна сила в економіці. *Сучасні проблеми економіки та підприємництва*. 2011. Вип. 6. С. 81–84.
2. Степаненко Б. В. Зелений бізнес в Україні: становлення та фінансування. *Економічний часопис-XXI*. 2010. № 9–10. С. 33–36.

REFERENCES

1. Kryvda, O. V., & Bielova, D. S. (2011). Green business – new acting force in economics. *Suchasni problemy ekonomiky ta pidpriemnytstvo*, 6, 81–84 [in Ukrainian]
2. Stepanenko, B. V. (2010). Green business in Ukraine: establishment and financing. *Ekonomichnyi chasopys-XXI*, 9–10, 33–36 [in Ukrainian].